

Sự quan tâm của gia đình nông thôn đối với việc học tập của trẻ em

NGUYỄN THỊ VĂN

Trong bài viết này, chúng tôi muốn tìm hiểu một số vấn đề về sự quan tâm của các gia đình nông thôn đối với việc học tập của con cái thông qua kết quả cuộc điều tra thực hiện đề tài: “Sự chuyển đổi cơ cấu xã hội - lao động - nghề nghiệp ở nông thôn đồng bằng Bắc Bộ” do Phòng Xã hội học Nông thôn tiến hành ở ba xã: Đa Tốn, Bát Tràng, Ninh Hiệp (Gia Lâm, Hà Nội) tháng 9, 10/1991.

Toàn cảnh đời sống kinh tế - xã hội ở 3 xã được khảo sát cho thấy Ninh Hiệp nhà cửa khang trang, nhiều nhà cao tầng, kiến trúc kiểu thành phố. Hơn 2.500 trẻ em đang theo học trường phổ thông cơ sở; ở Bát Tràng: 70% số hộ đã có nhà gạch lớp ngói, 30% số hộ có nhà thái bằng 1 hoặc 2 tầng, 95% số hộ đã có ti vi, 30% số hộ có xe máy các loại. Đa số nhân dân Bát Tràng có trình độ văn hóa cấp II, 100% trẻ em được đi học. Ở Đa Tốn: Bình quân lương thực mấy năm gần đây tăng lên không ngừng. Năm 1985: 360kg/người, năm 1991: 420kg/người. Hiện nay hơn 95% số nhà ở trong xã đã được ngói hoá, hơn 3% số hộ có nhà mái bằng 1 tầng hoặc 2 tầng. Tính đến cuối tháng 12/1990, 25% số hộ ở Đa Tốn đã có ti vi và 5% gia đình có xe máy các loại.

Điều kiện kinh tế - xã hội thay đổi đã tác động đến việc học hành của trẻ em và sự quan tâm của các gia đình đối với việc học tập của con cái.

Để đo mức độ quan tâm của các bậc cha mẹ nông dân đối với việc học hành của con cái họ, chúng tôi dựa vào số liệu thực tế về chi tiêu của gia đình cho việc học tập của con và nguyện vọng của họ đối với học vấn của con cái theo các biến số về nghề nghiệp, học vấn và mức sống của gia đình.

Kết quả điều tra cho thấy chi phí cho con cái học hành trong một năm của gia đình là quá ít ỏi. Nếu xét về nghề nghiệp của cha mẹ, thì tỷ lệ trong nhóm gia đình "phi nông nghiệp" dành nhiều tiền cho con học hành (21.000 đ/năm) là cao hơn cả (13%). Sự đầu tư này trong các nhóm gia đình phân theo trình độ học vấn của bố mẹ, theo mức sống của gia đình không có khác biệt theo xu hướng rõ rệt, không phải những nhà khá giả (có dư, đủ ăn) thì dành chi tiêu nhiều hơn cho con học.

Khi so sánh chi phí cho học tập của con so với chi phí để mua đồ dùng, tiện nghi của gia đình chúng tôi thấy: Dù là ở trình độ học vấn cao hay thấp hoặc ở nhóm nghề nghiệp khác nhau, các gia đình nông dân cũng đều chú trọng đến đồ dùng, tiện nghi hơn nhiều so với chi phí cho học hành của con cái và họ đầu tư khoản ngân sách đáng kể để mua sắm. Có thể nói đầu tư cho giáo dục là đầu tư cho tương lai; còn việc mua sắm tiện nghi, một mặt không thể phủ nhận là có thể tạo ra những tiện lợi trong cuộc sống hàng ngày, nhưng mặt khác nhiều khi chưa chắc đã nhằm giá trị sử dụng của đồ dùng, mà nhằm chạy theo “mốt”. Trong trường hợp đó, sự chênh lệch quá mức giữa đầu tư cho học tập của con cái và đầu tư để mua sắm tiện nghi trở thành một vấn đề xã hội cần giải quyết.

Thái độ của các gia đình nông thôn với việc học tập của trẻ em cũng được thể hiện ở nguyện vọng, dự định của họ. Có thể nói dự định “các con đều hết cấp II” được những người mù chữ tính tới nhiều nhất (100%), rồi đến những người biết đọc, biết viết (13,3%). Kết quả điều tra cho thấy các bậc cha mẹ càng có trình độ học vấn cao thì càng mong muốn cho con cái học cao (hết cấp III): con số này ở những người học hết cấp I là 1,2%, hết cấp II là 12%, hết cấp III là 14,2% và số người có trình độ đại học là 50%.

Số người bỏ ngỏ sự quyết định theo khả năng của con cũng giảm theo học vấn. Trả lời "tùy theo khả năng của con" có 80% cha mẹ học cấp I; 61,4% học cấp II; những người học hết cấp III là 66,6% và những người học đại học là 50%.

Xét theo nghề nghiệp, trong nhóm gia đình làm nghề "nông nghiệp kết hợp với nghề khác" có nhiều người

mong muốn cho con học lên cao (16,9% tùy con trai, con gái hết phổ thông trung học). Dự định cho con học hết cấp III ở nhóm gia đình "phi nông nghiệp" cao hơn hẳn (30,4%) so với nhóm gia đình "nông nghiệp" (8,3%).

Như vậy các nhóm gia đình khác nhau đã gán cho giáo dục những giá trị khác nhau. Kết hợp xem xét nguyện vọng cho con cái học tập theo các nhóm gia đình có mức sống khác nhau, chúng tôi thấy:

* Những gia đình thiếu ăn ít khả năng định hướng học tập lên cao cho con cái.

* Có ít gia đình nông nghiệp thuần túy định hướng cho con học lên. Xét về khả năng thì những gia đình này có xu hướng tái tạo nghề nghiệp của cha mẹ ở thế hệ con cái, tức là con cái vẫn sẽ "nô nghiệp" bố mẹ, bởi vì nếu không định hướng cho con cái học lên thì chúng chỉ có thể làm nông nghiệp, vì không đủ trình độ học vấn để chọn những nghề khác.

Những gia đình cha mẹ có học vấn cao, làm nghề phi nông nghiệp thì định hướng cho con học lên cao hơn.